

نگاهی روانشناسانه به بحث تربیت دینی فرزندان

ام البنین شببانی، عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور مهریز

مسعود کریمی، دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد میبد

omolbanin_iran_2000@yahoo.com

چکیده:

والدین جایگاه ویژه ای در تربیت دینی فرزندان شان دارند به نحوی که بر اساس معارف اسلامی بزرگترین وظیفه ای که بر عهده آن دو نهاد شده ایجاد نسلی صالح و سالم در ابعاد مختلف می باشد و این مهم بر اساس روایات ما مراحل مختلفی داشته که به مانند حلقه های زنجیر به هم پیوسته است و اختلال و کم توجهی به هر مرحله موجب ایجاد مشکلات و اختلالات رفتاری در فرزندان می شود لذا شناخت و توجه بیشتر والدین به این مراحل می تواند جامعه اسلامی ما را مملو از فرزندان تربیت یافته صحیح اسلامی که موجب پیشرفت مادی و معنوی خود و جامعه شوند، گردانند.

کلیدواژگان: تربیت دینی، خانواده، وراثت، محیط.

مبحث اول : تعریف و جایگاه تربیت دینی

واژه تربیت در لغت به معنای پروراندن یا پرورش آمده است در قرآن کریم از واژه ترکیه و تادیب زیاد به کار رفته و تزکیه و تربیت یک معنا دارد زیرا تزکیه نیز مانند تربیت به معنای پرورش است همچنین تربیت مبتنی بر یک هدف و مقصد است که آن نیز تابع نوع نگرش مکتب ها و انسان و جهان است که همین نگرش تعیین می کند استعداد ها چگونه و به چه میزان توانایی شکوفایی دارند؛ واژه دین نیز در لغت به معنای کیش و آیین و طریقت و شریعت و در اصطلاح عبارت است مجموعه اصول، قواعد، احکام و دستوراتی که از سوی خداوند به انسان داده شده است به عبارت دیگر دین شامل گزاره های توصیفی و تجویزی است و ۳ عنصر اساسی به نام های شناخت، ایمان و عمل صالح دارد تربیت دینی هم فرآیندی است از طریق اعطای بینش التزام قلبی و عملی به فرد هماهنگ با فطرت و به دور از جبر و فشار به منظور نیل به سعادت دنیوی و اخروی انجام می گیرد (یوسفیان، ۱۳۹۳: ۱۱) خداوند جایگاه ویژه ای در نظام آفرینش برای انسان قرار داده به نحوی که بعد از آفرینش او به خویش آفرین گفت و آیات خود را به او عرضه کرد آیتی که هیچکدام از مخلوقات تاب تحمل دریافت و ابلاغ آن را نداشتند یکی از مهمترین اصول بنیادین قرآن سعی در پرورش و به کمال رساندن انسانها می باشد. به نحوی که در جهان آفرینش انسان یگانه موجودی است که به تربیت کامل نیاز دارد جوانه های رشد نیافته فراوانی در درون انسان وجود دارد که برای رشد آن جوانه ها نیازمند تربیت است انسان استعدادهای بالقوه بسیاری دارد که فقط در پرتو تربیت می تواند شکوفا شوند. (شفیعی مازندرانی، ۱۳۹۱: ۲) شاید بتوان گفت مهمترین رسالت پیامبران تعلیم و تربیت انسانها بوده است و یکی از مهمترین ویژگی های انسان نیز تربیت پذیری است که از آغاز پیدایش شروع شده و در طول تاریخ ادامه داشته و خواهد داشت اسلام در بحث تعلیم و تربیت دارای یک مکتب خاصی بوده که بر اصول و مبانی که با براهین قطعی به اثبات رسیده استوار گشته است مانند توحید و وجود آفریدگار، دو بعدی بودن انسان جسم و روح و بی هدف نبودن آفرینش انسان و همچنین اعتقاد به معاد؛ (امینی، ۱۳۹۲: ۱۷) از دیدگاه اسلام تربیت انسان حداقل قبل از تولد و در زمان ازدواج صورت گرفته بنحوی که اگر از این دوران طلایی غفلت صورت گیرد ضررهای جبران ناپذیری در ساختار تربیت صورت خواهد گرفت؛ البته این مساله مورد تائید برخی از بزرگان غیرمسلمان نیز قرار گرفته به نحوی که نقل کرده اند که روزی "آندره مالرو" ادیب مشهور به طور مفصل درباره تعلیم و تربیت و اهمیت فوق العاده آن برای مردم سخرانی کرد وقتی نطق او پایان یافت زنی به او گفت بنده از چه زمانی می توانم تعلیم و تعلم را شروع کنم؟ او گفت بچه شما کی متولد می شود؟ زن گفت او الان چهارسال دارد، که مالرو گفت شما بهترین سالهای عمر کودکان را به هدر داده اید. (میرزایی، شاهرخی، قطبی، ۱۳۹۳: ۴۶) لذا باید تربیت دینی در زمان مناسب و افراد به گونه ای آراسته و پیراسته شوند که شخصیت آنها با مقاصد مطرح شده در قرآن و روایات اهل البیت (علیهم السلام) همگونی داشته باشد و نهایتا بتوان آن ها را مسلمان واقعی دانست بدین ترتیب هر نوع بستر سازی که به شکوفایی ابعاد گوناگون وجود انسان پردازد و آن را در جنبه های مثبت بارور سازد پرورش یا تربیت دینی می نامیم به تعبیر دیگر تربیت دینی بارور نمودن باورهای زیبا، صفات نیک و اعمال شایسته ای است که فرد را به فلاح و

رستگاری راهنمایی می کند و در اثر رشد جسم و روح انسان به نهایت سلامت و شکوفایی خود نائل شده و فرد و جامعه به زندگی پاکیزه دست می یابد. (ادیب، ۱۳۹۲: ۱۳)

مبحث دوم: اهمیت فرزندآوری و جایگاه فرزند در اسلام

اهمیت فرزندآوری آنقدر زیاد است که شاید بتوان گفت که یکی از دلایل ازدواج فرزندآوری باشد حضور فرزند در خانه باعث شادکامی و دلگرمی والدین و حتی پایان دادن به انتظارات اطرافیان و استرس های بعضا موجود در زمینه تاخیر در اقدام به فرزندآوری که از طرف اطرافیان وارد شده، می گردد اسلام نیز به فرزندارشدن اهمیت زیادی داده به نحوی که سفارش نموده تا همسری انتخاب کنید که در زمینه فرزند آوری انسانی توانمند باشد. البته اسلام فرزند دار شدن را فقط برای والدینی سفارش می کند که قبلا خودخواهی و منیت خود را کنار گذاشته و زوج شده باشند تا با اخلاق بچه گانه پدر و مادر نشوند پیامبر(ص) در خصوص اهمیت فرزندار شدن به ابن عباس فرمودند: ای ابن عباس خانه ای که در آن کودکی نباشد خیر و برکت ندارد. یا جایی دیگر می فرمایند: فرزند جگرگوشه مومن است اگر پیش از او بمیرد برایش شفاعت کند و اگر بعد از او بمیرد برایش استغفار می کند و خداوند در اثر استغفار فرزند او را می بخشد. همچنین امام صادق (ع) به نقل از پیامبر(ص) می فرمایند: فرزند سقط شده با انتظار و ناراحتی بر در بهشت می آید به او گفته می شود وارد بهشت شو در پاسخ گوید خیر وارد بهشت نمی شوم مگر اینکه پدر و مادرم پیش از من وارد شوند. (ادیب، ۱۳۹۲: ۲۵) در یک نگاه کلی درباره اولاد در روایات سه تعبیر داریم: یک تعبیر این است که اولاد میراث الهی است تعبیر دیگر اینکه فرزند امانتی الهی نزد ابوین است تعبیر دیگر اینکه اولاد ادامه وجودی ابوین در این نشئه هستند لذا انسان نباید ادامه وجودش را منقطع کند و از بین ببرد چراکه همه دنبال بقا هستند و هیچ کس فنا را نمی طلبد از طرفی دیگر انسان نباید در امانت خیانت کند امانت داری جزء مفطورات است فطرت انسان می گوید خیانت قبیح است از طرف دیگر گفتیم میراث الهی هستند فلذا نباید ارثیه را تلف کند که راه عدم انقطاع جلوگیری از خیانت و هدر ندادن میراث ادب و تربیت است نکته قابل توجه این است که انسان حتی بعد از مرگ از این عالم انقطاع کلی ندارد چراکه فرزند دنباله وجودی ابوین است در واقع برای ابوین هنوز نشئه دنیا به امام نرسیده است این بحث زمانی مفید است که انسان بتواند از ادامه وجودش در نشئه دیگر بهره برد این مساله در ارتباط با تربیتی است که نسبت به فرزند داشته است روایتی از امام علی(ع) است که می فرمایند: بهترین چیزی که از والدین به فرزندان به ارث گذاشته می شود تربیت است چون رابطه مال با انسان اعتباری است مال ارثیه حقیقی او محسوب نمی شود فقه ما هم همین مطلب را تایید می کند. (تهرانی، ۱۳۹۴: ۳۱)

مبحث سوم: عوامل موثر در تربیت دینی

گفتار اول: وراثت

وراثت به طور کلی یعنی انتقال بعضی از خصوصیات والدین با خویشان آنها به فرزندان و همین امر سبب شباهت فرزندان بوالدین یا خویشان آنها می باشد بعضی وراثت را انتقال خصوصیات از نسلی به نسل دیگر از طریق تولید مثل تعریف کرده اند منظور از میراث زیستی یعنی آنچه که فرد در موقع انعقاد نطفه دریافت می دارد دریافت می دارد و زندگی خود را با آن شروع می کند وراثت شامل تمام عواملی می شود که در وقت انعقاد نطفه فرد حضور دارند و محیط از عوامل خارجی تشکیل می شود این عوامل بلافاصله پس از انعقاد نطفه فرد روی او اثر می گذارند از این پس رشد فرد تابع محیط و وراثت می باشد. (شریعتمداری، ۱۳۷۸: ۵۸) انسانها از زمان های بسیار قدیم به موضوع وراثت پی برده بودند و توجه داشتند فرزندان در شکل و قیافه و رنگ و برخی صفات و خصوصیات جسمانی و نفسانی به والدین و اجداد و سایر افراد فامیل خود شباهت دارند فرد را از قیافه تشخیص می دادند که از چه طایفه ای است لذا علم قیافه شناسی اهمیت خاصی داشت در ازدواج ها نیز خصوصیات جسمانی و اخلاقی طوایف منظور می داشتند. (امینی، ۱۳۹۲: ۱۰۹) قانون وراثت و تاثیرگذاری آن در تربیت مورد تأیید روایات معصومین (علیهم السلام) نیز است واژه های عرق و اعراق که امروز در محافل علمی جهان از آن به ژن تعبیر می شود عامل وراثت معرفی شده است توصیه رسول اکرم (ص) این است که بنگر فرزند خود را در کجا قرار می دهی که عرق (قانون وراثت) تاثیر خود را باقی می گذارد حضرت علی (ع) می فرماید: "وقتی اصل و ریشه انسان شریف باشد نهان و آشکارش خوب و شریف می شود" و یا جایی دیگر می فرمایند: "اخلاق پسندیده از شرافت و بلندی مرتبت ریشه وراثت آدمی است". (یوسفیان، ۱۳۹۳) البته باید توجه داشت که اراده ما می تواند قانون وراثت را خنثی کند یعنی همین کسی که حسود است می تواند با اراده خویش و با مبارزه حسادتش را از بین ببرد. چه بهتر است انسان به توصیه های اسلام در هنگام انتخاب همسر دقت نماید تا از زنی بافضیلت فرزندان بافضیلت بدنیا آورد (مظاهری، ۱۳۹۱: ۳۳).

گفتار دوم: محیط

مجموعه عوامل بیرونی که انسان را احاطه کرده و ابتدای ظهور حیات آدمی تا پایان زندگی این جهانی بر انسان تاثیر تربیتی می گذارد محیط شمرده می شوند این عوامل متعدد از زمان انعقاد نطفه تا زمان مرگ بصورت های گوناگون انسان را تحت تاثیر قرار می دهند مهمترین عوامل محیطی عبارتند از: محیط خانه و خانواده، محیط دوستی و معاشرت، محیط مدرسه و

اجتماع و محیط جغرافیایی طبیعی. (دلشادتهرانی، ۱۳۷۹: ۱۹۸) شایان ذکر است روانشناسان وراثت و عوامل محیطی را در پیشرفت و عقب ماندگی افراد آدمی بطور متقابل موثر می دانند هیچ دو فرد دارای رشد یکسانی نیستند یعنی فطرت و ساخت زیستی تاثیر فرهنگ و نیروهای محیطی در کیفیت کودک کارساز می باشد این تفاوت ها نه تنها در دوران پیش از مدرسه بلکه حتی در دوران جوانی و بزرگ سالی نیز دیده می شود. (پارسا، ۱۳۸۰: ۵۳)

اینک به برخی عوامل محیطی موثر در تشکیل شخصیت و تربیت فرزندان می پردازیم.

بند اول: محیط خانوادگی

اولین محیطی که انسان در آن نقش می پذیرد و نقش ایفای کند محیط خانواده است. به نحوی که بنیان نهادن نهاد خانواده هم تامین کننده نیازهای روحی و عاطفی انسانهاست هم روحیه تعاون و ایثار را زنده و تقویت می کند زمینه ساز بروز استعداد های انسان می گردد رمز و راز تاکید شدید اسلام بر ازدواج نیز در همین نکته نهفته است زیرا با این برنامه انسانها حیاتی فطری تر و رو به کمال تری می یابند همچنین مهمتر از تشکیل خانواده داشتن خانواده ای سالم، استوار، پاک و عاطفی و داشتن همسری همدل و همزبان و همراه و همدرد است. (محدثی، ۱۳۹۲: ۱۱) شاخص هایی که در ساختار خانواده بخصوص با توجه به نگرش اسلام از انسان و دیدگاه های مذهب نیاز به پژوهش و تفحص بیشتری دارند عبارتند از عوامل روانی - عاطفی، عوامل اجتماعی - اقتصادی و عوامل بهداشتی و آموزشی. (سیف، ۱۳۷۷: ۱۹) خانواده در تربیت و رشد کودک از چنان اهمیتی برخوردار است که روانشناسان معتقدند: وضع کودک در خانواده در چگونگی تکامل وی موثر است دوم و سوم و چهارم خانواده از کودک اول سریعتر تکامل می یابند چون کودکان کوچکتر از راه تقلید از خواهران و برادران بزرگتر خود موضوعاتی را فرا می گیرند و بهتر می توانند بر محیط خویش مسلط شوند از طرف دیگر کوچکترین طفل خانواده بخصوص که تفاوت سنی وی با کودکان بزرگتر زیاد باشد کندتر از دیگران رشد می کند چه موقعیت کافی برای پرورش و بروز قابلیت های نهفته اش کمتر دست می دهد. (احدی، بنی جمالی، ۱۳۷۹: ۳۱) همچنین بررسی های انجام شده نشان می دهد که تبعیض در خانواده و توجه بیشتر والدین به برخی فرزندان و توجه کمتر نسبت به برخی دیگر سبب ایجاد عقده کهنتری و احساس نفرت و بدبینی در کودک می شود رفتار خشونت آمیز خانواده پیامدهای نامناسبی در تربیت کودکان برجای خواهد گذاشت و علت اصلی انحرافات و ناسازگاری ها را برخی روانشناسان در خانواده های پرخاشگر جستجو می کنند خانواده های تک فرزند موجب لوس بار آمدن کودکانشان می گردد و خانواده های ایستا و یا خانواده هایی که سیر فقهقربایی طی می کنند فرزندان خود را بدبین، غیراجتماعی و بالاخره عصیانگر بارمی آورند و خانواده هایی که با زمان پیش نمی روند موجبات ناسازگاری روانی فرزندان با جامعه را فراهم می آورند و به قول هابس بسیاری از کودکان پریشان حال و آشفته از خانواده هایی هستند که زندگی اجتماعی مجزا و بیگانه اند گسستگی خانواده تاثیر بی منفی و قطعاً در بروز رفتار ضد اجتماعی در

کودکان دارد و عدم آشنایی خانواده ها به نیاز های مادی و معنوی و تربیت نادرست فرزندان و کمبودهای عاطفی و علل اجتماعی دیگر انگیزه و محرک کودکان و نوجوانان در گرایش به انحرافات جنسی است. (محسنی، احدی، ۱۳۸۱: ۱۸۰) لذا ارضای کامل تمایلات باطنی کودک و توجه به تمام جهات شخصیت او فقط در محیط خانواده میسر است و آغوش گرم مادران و وجود پرمهرپدران می تواند این وظیفه سنگین را به عهده بگیرد محیط خانواده مدرسه ای است که می تواند استعداد های درونی اطفال را پرورد و به آنها درس عزت نفس و شخصیت و رشادت و شهامت و بخشش و سخاوت و سنجایی انسانی بیاموزد نتیجه آنکه خانواده علاوه بر نگهداری و پرورش عادی کودک می تواند سه امر مهم را عهده دار باشد: اول آنکه تمام تمایلات درونی و سنجایی انسانی کودک را مورد توجه قرار دهد و کودک را با شخصیت کامل بار آورد دوم آنکه کودکان استثنایی را که دارای خصایص عالی هستند را مورد توجه قرار داده تا شرایط لازم برای بروز استعداد های او آماده نماید سوم آنکه کودک اگر خصایص نامطلوب و صفات ناپسندی دارد تحت مراقبت کامل قرار گیرد. (فلسفی، ۱۳۸۶: ۲۷۴)

بند دوم: محیط آموزشی

امروز مدرسه و محیط آموزشی از جمله عوامل موثر در رشد فرزندان می باشد شاید بتوان گفت که مدرسه بعد از محیط خانوادگی یکی از مهمترین نهادهایی می باشد بخش زیادی از فرهنگ و ادب و رسوم اجتماعی را در قالب های مختلف درسی و غیر درسی به فرزندانمان منتقل می نماید و به نوعی این نهاد تربیتی مکمل نهاد خانواده محسوب می شود. مدرسه از لحاظ جو و فضا ممکن است زمینه ساز رشد یا زمینه ساز انحراف باشد روابط آن ممکن است صلاح آفرین باشد یا فساد آفرین؛ در آن نفس برنامه و نفس عوامل انسانی نوع روش هایی که در آن به مرحله اجرا گذاشته می شود در جوان موثر است همچنین است وضع محتوایی درسی در مدرسه که ممکن است با نیازهای اساسی جامعه سازگار باشد و جوان در فراگیری آن احساس شخصیت و عظمت کند یا با نیازهای اساسی انطباق ناپذیر باشد و در نتیجه جوان احساس پوچی و بیهودگی کند. (قائم، ۱۳۹۳: ۳۷۹) علی ای حال از دیدگاه اسلامی اهمیت موضوع تربیت در محیط آموزشی زمانی خود را نشان می دهد که بدانیم غالباً تربیت و سازندگی انسان مربوط به هفت سالگی تا چهارده سالگی اوست غالباً در این سن و سال او در محیط آموزشی قرار دارد اثر تربیت در محیط آموزشی حتی از محیط خانوادگی قوی تر است منشاء روابط انسان ها در محیط خانوادگی غالباً محبت است علاوه بر آن جنبه های مادی و مساله سرپرستی نیز آنجا مطرح است اما در محیط آموزشی علاوه بر همه اینها یک رابطه دیگر وجود دارد که عبارت است از برتری علمی استاد نسبت به شاگردان است که وقتی این احساس باچاشنی محبت مخلوط شود اثرگذاری استاد بالا می برد و او به عنوان الگوی رفتاری و اعتقادی برای شاگردان معرفی می شود لذا به همین خاطر است که در معارف ما روی انتخاب معلم بسیار تکیه شده است. (تهرانی، ۱۳۹۴: ۱۷۹)

بند سوم: محیط رفاقتی و معاشرتی

مطالعات نشان می دهد که با بالا رفتن سن کودک بیشتر آماه می شود که با همتایان خود رابطه برقرار کند و روابط او بیش از پیش موفقیت آمیز می شود. (دبلیو، زندن، ۱۳۷۹: ۷۹) انزوای اجتماعی و یا ناتوانی در برقراری ارتباط با شبکه اجتماعی با مشکلات و اختلالات زیادی پیوند خورده است ارتباط بین روابط ضعیف همسالان در کودکی با گرفتاری در دامن بزهکاری در نوجوانی در یک مطالعه اثبات شد و در مطالعه دیگر روابط هماهنگ همسالان در نوجوانی با سلامت روانی افراد در میان سالی رابطه داشت دوستی به وضعیت همسال کمک کرده و آثار و فوایدی را فراهم می سازند: رقابت، حمایت جسمی، حمایت از خویشان، صمیمیت و محبت. (ستراک، ۱۳۸۵: ۱۳۳) همانطور که گفته شد انسان بدون معاشرت و رفاقت زندگی سالم و با طراوتی نخواهد داشت در روایات ما نیز به داشتن دوست و معاشر تاکید شده اما اینکه چه دوستی و با چه ویژگی ها و خصلت هایی نکته ای اساسی است که اهل البیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) دستورات و رهنمودهای لازم را بیان نموده اند به نحوی که رسول اکرم (ص) می فرمایند آدمی بر دین رفیق و قرین خویش است و نیز می فرمایند: همنشین خوب مانند عطراست که اگر عطر خویش به تو ندهد بوی خوش او در تو اثر می کند و همنشین بد مثل آهنگر است اگر آتش آن تورا نسوزاند بوی بد آن در تو تاثیر می گذارد و جای دیگر حضرت علی (ع) می فرمایند: رفیقان نزدیک ترین نزدیکان انسان هستند و یا اینکه رفقا یک روح در بدنهای متعدد هستند.

بند چهارم: محیط شغلی

هویت شغلی بصورت بسیار ساده از دوره کودکی شروع به گرفتن می کند ابتدایی ترین شکل این هویت در سن ۵ و ۶ سالگی و در جریان همانندسازی کودک با والدین و بزرگ سالان و با نوع شغل آنان پیدا می شود در سالهای دوره دبستان تمایل شغلی کودک تحت تاثیر مدرسه و بخصوص معلمان و همکلاسی ها قوت بیشتری می گیرد ارزشهای مسلط بر زندگی خانوادگی و آموزشی و اطلاعات اولیه کودک درباره برخی مشاغل باعث می شود که او به کار معینی علاقه مند شود همراه با این افزایش در واقع در نیمه دوم دوره نوجوانی (۱۵-۲۰ سالگی) بتدریج مساله انتخاب شغل به عنوان یک موضوع جدی و پر اهمیت مطرح می شود و در سالهای جوانی بصورت قطعی در می آید انتخاب شغل معین رابطه معنی داری با سازمان شخصیتی فرد در اواخر نوجوانی و جوانی دارد شغل و حرفه آدمی چیزی است که با تمام جوانب رشد او در ارتباط است عوامل فکری، جسمی، اجتماعی و عاطفی نیز بر نوع کار تاثیر می گذارد. (لطف آبادی، ۱۳۸۱: ۲۲۸) در باب شغل گاهی نفس شغل به انسان روش می دهد و گاهی محیطی که انسان در آن شاغل است به او روش می دهد و گاهی از مراجعات در محیط روش می گیرد بعضی از شغل ها اگر چه از نظر شرعی شغل و کسب حرامی نیستند و نهی الزامی ندارند اما ممکن است در

اولین همایش ملی تربیت دینی راهی به سوی تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد میبد ۱۳ اسفند ماه ۱۳۹۴

بعدی از ابعاد انسان اثر سوء بگذارد برعکس شغل هایی هستند که بر انسان نقش سازندگی دارد روایتی است که انبیای عظام شغل زراعت را انتخاب می کردند در خصوص محیط شغل هم ممکن است شغل خوب باشد اما محیطی که در آن کار می کنی محیط خوبی نیست محیطی است که در آن مظاهر شیطانی است یعنی بعد شیطانی انسان را تحریک و زنده می کند شغل بد نیست اما محیط شغلی ام بد است در روایت داریم که می گوید از سعادت شخص این است که شغل او در شهر خودش باشد در خصوص بحث مراجعین هم باید حداقل این باشد که من را خراب نکند مراجعین در ابعاد دیداری و رفتاری و شنیداری نقش سازندگی و تخریبی دارند یکی از مصادیق خطر در مراجعین این است که هم جنس نباشند. (تهرانی، ۱۳۹۴،

۲۹۶)

نتیجه گیری:

تربیت دینی فرزندان یکی از مهمترین و اصلی ترین وظایف والدین بوده که این نقش نیز بر اساس روانشناسی دینی و آیات قرآن کریم و روایات معصومین (علیهم السلام) به سالهای قبل از ازدواج آنها و در دوران انتخاب همسر بر می گردد یعنی عواملی که می تواند در تربیت دینی فرزندان بصورت ابتدایی وجود داشته باشد را باید در والدین شان جستجو کرد بقول قرآن کریم در آیه ۵۸ سوره اعراف: "والبدالطیب یخرج نباته باذن ربه والذی خبث لا یخرج الا نکدا" یعنی همانطور که در زمین پاکیزه گیاه مناسب می روید از پدر و مادری که دوران قبل ازدواجشان را به سلامت و پاکیزگی گذرانده اند و در انتخاب همدیگر شرایط لازمه اسلامی را رعایت نموده اند فرزندان پاکیزه و طیب استخراج می شود و از زمین ناپاک و والدین ناپاک نیز مطمئنا محصولی پاکیزه بدست نمی آید. تربیت دینی فرزندان مراحل زیادی از دیدگاه اسلامی دارد که بعد از انتخاب همسر رعایت مسائل مربوط به انعقاد نطفه و دوران بارداری و معنویات و نوع خوراکی در این دوران نیز بسیار مهم است و در ادامه نقشی که والدین در ایجاد خانواده ای سالم و مستعد برای تربیت فرزندان و رعایت مسائل تربیتی سه دوره هفت ساله رشد کودک، بر عهده دارند از اهم امورات تربیتی است که والدین باید به آن همت گمارند هرچند که محیط و وراثت نیز تاثیرگذاری خود را دارند.

منابع:

- ۱- احدی، حسن، محسنی، نیکچهر، روانشناسی رشد مفاهیم بنیادی در روانشناسی نوجوانی و جوانی، چاپ دهم، انتشارات پردیس، سال ۱۳۸۱.
- ۲- ادیب، مریم، زمینه های موثر در تربیت دینی کودک و نوجوان، چاپ پنجم، انتشارات موسسه فرهنگی منادی تربیت، سال ۱۳۹۲.
- ۳- امینی، ابراهیم، اسلام و تعلیم و تربیت، چاپ پنجم، انتشارات موسسه بوستان کتاب، سال ۱۳۹۲.
- ۴- بنی جمالی، شکوه سادات، احدی، حسن، روانشناسی رشد مفاهیم بنیادی در روانشناسی کودک، چاپ دوازدهم، انتشارات پردیس، سال ۱۳۷۹.
- ۵- پارسا، محمد، روانشناسی تربیتی، چاپ ششم، انتشارات مهارت، سال ۱۳۸۰.
- ۶- تهرانی، آقامجتبی، ادب الهی کتاب سوم تربیت فرزند، چاپ اول، انتشارات مصابیح الهدی، سال ۱۳۹۴.
- ۷- حاجتی، سیدمحمدباقر، اسلام و تعلیم و تربیت، چاپ بیست و یکم، انتشارات دفتر نشر فرهنگ اسلامی، سال ۱۳۸۵.
- ۸- دلیو، جیمز، زندن، وندر، روانشناسی رشد، چاپ چهارم، انتشارات بعثت، سال ۱۳۷۹.
- ۹- دلشادتهرانی، مصطفی، تربیت در نهج البلاغه، چاپ اول، انتشارات دریا، سال ۱۳۷۹.
- ۱۰- سیف، سوسن، تئوری های معاصر خانواده، چاپ اول، انتشارات حیدری، سال ۱۳۷۷.
- ۱۱- ستراک، جان دلیو، روانشناسی تربیتی، چاپ اول، انتشارات دانشگاه یزد، سال ۱۳۸۵.
- ۱۲- شریعتمداری، علی، روانشناسی تربیتی، چاپ یازدهم، انتشارات سپهر، سال ۱۳۷۸.
- ۱۳- شفیع مازندرانی، سیدمحمد، وظایف تربیتی خانواده، چاپ دوم، انتشارات دفتر نشر فرهنگ اسلامی، سال ۱۳۹۱.
- ۱۴- فلسفی، محمدتقی، کودک از نظروراثت و تربیت، چاپ نهم، انتشارات دفتر نشر فرهنگ اسلامی، سال ۱۳۸۶.
- ۱۵- قائمی، علی، دنیای جوانی، چاپ اول، انتشارات چاپ و نشرین الملل، سال ۱۳۹۳.
- ۱۶- لطف آبادی، حسین، روانشناسی رشد نوجوانی جوانی و بزرگسالی، چاپ چهارم، انتشارات سمت، سال ۱۳۸۱.
- ۱۷- محدثی، جواد، آشنایی با اصول و عوامل تحکیم خانواده، چاپ سیزدهم، انتشارات موسسه بوستان کتاب، سال ۱۳۹۲.
- ۱۸- مظاهری، حسین، تربیت فرزند از نظر اسلام، چاپ چهاردهم، انتشارات شرکت چاپ و نشرین الملل، سال ۱۳۹۱.
- ۱۹- میرزایی، سیدداود، شاهرخ، سیدعلی، قطبی، هادی، آداب و آفات تربیت کودک و نوجوان، چاپ هیجدهم، انتشارات کوثر، سال ۱۳۹۳.
- ۲۰- نیکخو، مهدی، گلبرگ زندگی، چاپ دوم، انتشارات موسسه بوستان کتاب، سال ۱۳۷۸.
- ۲۱- یوسفیان، نعمت الله، تربیت دینی فرزندان، چاپ هفتم، انتشارات زمزم هدایت، سال ۱۳۹۳.